

Made in Hungary 1900 – 2000

Prin produse industriale și proiecte remarcabile expoziția prezintă lungul secol 20-lea al designului din Ungaria. Se pot vedea deci nu numai realizări estetice și de formă, ci obiecte de uzuale autentice, reale, din a căror valoare doar una este cea de formă (alături de cea tehnică, economică, sociologică etc.), dar fără care obiectele nu ar putea exista. Intervalul nu cuprinde exact un veac, ci aceea perioadă de timp mai lungă de cât un secol, la debutul căreia a început formarea culturii industriale din Ungaria și la sfârșitul căreia au început din nou tranformări radicale. Drept urmare, nici țara de la a început n-a fost identică, cu aceea ce a devenit pe urmă. Expoziția prin schimbările, tranformările de formă vorbește pe limba produselor despre această problemă complexă.

1885 – 1915 Introducere în secolul 20.

După încheierea pactului austro-ungar (1867), dar mai ales după anii 1880 a luat naștere în cadrul monarhiei dualiste sistemul instituțional (1867: Asociația Inginerilor din Ungaria, 1872: desființarea prin hotărâre de guvern a breslelor, precum și înființarea Muzeului de Artă Decorativă 1880: pornirea învățământului de artă aplicată și decorativă, 1885: fondarea Asociației de Artă Decorativă) care a pus bazele și a definit producția industrială și designul ungar. Primele realizări au fost prezentate deja în Expoziția Națională din anul 1885, iar punctul culminant l-a constituit Expoziția Millennium din 1896, care a omagiat împlinirea a 1000 de ani de la întemeierea statului ungar. În perioada lungă de un sfert de veac, care s-a întins până la izbucnirea primului război mondial au răsărit fabricile (după Herend, Zsolnay, Ganz, Thék și Lingel), ramurile industriale (ceramica și porțelanul, transporturile, mecanica fină, mobila) defnitorii din Ungaria făcându-și apariția și primul designer de produse industriale (Pál Horti, care a lucrat în spiritul și maniera Secessionului) în deplină concordantă cu progresul economic, social și cultural extrem de prolific și glorios, pentru care cele mai cunoscute și elocvente exemple sunt lirica lui Endre Ady, pictura lui Tivadar Kosztká Csontváry, muzica lui Béla Bartók și Zoltán Kodály.

1920 – 1944 Perioda interbelică

Drept urmare a primului război mondial statul ungar în timp ce și-a dobândit independența, a pierdut 2/3 din teritoriul avut anterior și 1/3 din populație, ne mai vorbind de pierderile uriașe ale capacităților de producție industrială, de masa de o treime de milion al șomerilor care au năvălit din teritoriile cedate, și de numărul la fel de mare al celor care au plecat în străinătate, deopotrivă în Vest (în principal în Germania) și în Est (Uniunea Sovietică). Sarcina primordială a rămas nu atât menținerea și continuarea dezvoltării dinamice, ci rămânerea în picioare. S-au născut proiecte și produse care au transformat necazul în virtute (locomotiva Nr. 424, motorul cu lame), apoi după consolidare au apărut rezultatele dezvoltărilor calitative în industria transporturilor (trenurile-motor Ganz), în industria de mobilă (Lingel-Varia), în în ultimul rând în grafica publicitară (Róbert Berény, Sándor Bortnyik, Görgy Konecsni, respectiv. Kató K. Lukáts). Proiectantul multilateral al perioadei a fost Lajos Kozma, care a fost și unul dintre inițiatori Ungarischer Werkbund-ul în scurtul interval de prosperitate de după criza mondială.

1945 – 1989 După cel de al doilea război mondial

După un nou război mondial datorită ocupației sovietice în toate domeniile vieții s-a impus și a dominat timp de patru decenii o politică nouă care a marcat întreaga existență a regiunii din estul Europei centrale. În politica economică autartică și în concepția producției cantitative doar în anii 1950 s-a observat o anumită destindere odată cu înființarea Consiliului de Artă Aplicată care a coordonat aspectul estetic și de formă al produselor industriale, și cu întrucurerea în învățământul superior al product designul, iar apoi mai intens odată cu noul mecanism economic care s-a afirmat de la sfârșitul anilor 1960. Această turnură a indicat și semnalat fondarea Qualiforumului (1967), a instituției controlului de calitate complexe în conformitate cu cerințele internaționale, precum și reforma sistemului instituțional al designului existent prin reorganizarea în 1975 a Consiliului Artei Aplicate în Consiliul de Industrial Design și Design Centre, iar mai departe transformarea deja în anii 1980 a învățământului superior într-o formă cu două nivele (BA, MA). Până ce anii 1960-70 au constituit în Ungaria perioada de extindere a capacităților de producție și de amplificare și de lărgire a proiectării de produse (pionierii: alături de Dezső Bozzay, József Dániel s-a maturizat reprezentanții generațiilor noi: László Karmazsin, Aladár Németh, Lajos Veres și alții), anii 1980 au însemnat adâncirea problemelor economice și sociale, și înfundarea lor într-o criză nestăvilă, impetuoasă.

1990 – 2007

Criza generală la sfârșitul anilor 1980 în deplină concordanță cu întreaga zonă de est a Europei centrale și în Ungaria a condus la transformări politice radicale. Odată cu redobândirea independenței de stat a început o epocă nouă, alături de noile posibilități în urma reprivatizării economiei de stat au apărut și probleme și greutăți noi. S-au desființat ramuri industriale și fabricii cu tradiții solide (de fapt doar cea mai veche, Herendul făcând excepție), iar firmele internaționale care s-au așezat nu au apelat de loc la capacitatea de creație și proiectare din Ungaria. În locul producției industriale la solicitarea întreprinderilor nou-înființate pe plan general prosperă grafica publicitară și arhitectura interioară. Din rândul proiectanților de produse cele mai remarcabile succese le-au obținut exponenții generației cele mai tinere, cei care își și materializează proiectele pe cont propriu, individual sau cu ajutorul întreprinderilor mici. Alături de ei, în locul produselor realizate și oferite de marile întreprinderi și-au făcut apariția noile tipuri și formule ale societății post-industriale, urmașii spirituali ai *Cubului-Rubik*, care a stârnit un interes internațional de mari proporții, invenții care reprezintă o valoare spirituală (și nu practică) enormă, extrem de mare și o investiție materială foarte mică (Variațiunile Kelle, Buftea).

Expoziția a fost organizată de Uniunea Artiștilor Plastici și Artiștilor Decoratori din Ungaria și Consiliul Ungar de Design. A kiállítást a Magyar Képzőművészek és

Susținător: Fondul Cultural Național

Concepție, text și organizare: prof. univ. dr. Gyula Ernyey

Design: György Czapp și József Scherer

Foto: Gyula Kollányi, István Oravec, Petra Scherer

Persoană de contact pe durata expoziției: prof. univ. dr. Marius Sângeorzan – Timișoara, str. Oituz Nr. 6. – Telefon: 00 40 256 592650/00 40 720 120011